

Granskning av arvodering förtroendevalda

Rapport

Falu kommun

KPMG AB

2018-06-11

Antal sidor 7

Antal bilagor 1

Falu kommun

Granskning av arvodering förtroendevalda

2018-06-11

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	3
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	3
2.2	Revisionskriterier	3
2.3	Metod	3
3	Resultat av granskningen	4
3.1	Styrande dokument och blanketter	4
3.2	Bedömning, kontroller, utbetalning	4
3.3	Arvodeskostnader	5
3.4	Kontroll utvald förtroendevald 2017	5
3.5	Slutsats och rekommendationer	6
A	Sammandrag arvodesbestämmelser	7

1 Sammanfattning

Vi har av Falu kommuns revisorer fått i uppdrag att granska rutinerna kring kommunens arvodering av förtroendevalda. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Vår bedömning av kommunens system för att hantera arvoden och ersättningar är att de inte är tillräckligt bra konstruerade. Dels lämnar reglementet en del att önska i ansvarsfrågor och dels har kommunen ett nyligen implementerat lönesystem som inte är anpassat för arvodering av förtroendevalda. Ett stort ansvar ligger på nämnderna i att säkerställa att närvarolistor är korrekt ifyllda och att behörig person har attesterat dessa. Vår bedömning är att kommunen inte tagit ansvar för att kontrollera och säkerställa korrekta utbetalningar av ersättningar utöver arvoden, såsom förlorad arbetsinkomst. Under 2017 betalades 1,3 mkr ut till förtroendevalda för förlorad arbetsinkomst. Detta utan någon som helst kontroll av att den förtroendevalde faktiskt har förlorat arbetsinkomst.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi kommunen att:

- Se över och tydliggöra reglementet och eventuellt upprätta tillämpningsanvisningar.
- Införa ett kontrollsystem där den förtroendevalde månatligen styrker löneavdrag från arbetsgivare, eller på annat sätt intygar förlorad arbetsförtjänst, innan ersättning för förlorad arbetsinkomst medges.

Inledning/bakgrund

Vi har av Falu kommuns revisorer fått i uppdrag att granska rutinerna kring kommunens arvodering av förtroendevalda. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Bakgrunden till granskningen är att felaktigt utbetalda arvoden och ersättningar till förtroendevalda kan innebära stor risk för förtroendeskada för kommunen och den kommunala demokratin. Fel kan uppstå av olika orsaker, men i och med att en förtroendeskada kan uppstå oavsett om felet är uppsåtligt eller beror på slarv är det av stor vikt att systemen för att hantera arvoden och ersättningar är konstruerade på ett bra sätt och att riktlinjer och rekommendationer är tydliga och används.

Med anledning av ovanstående drar kommunens revisorer slutsatsen i sin riskanalys, att kommunens rutiner kring arvodering av förtroendevalda behöver granskas.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Syftet är att granska att kommunen har tydliga rutiner och riktlinjer för hantering och kontroll av arvodering av förtroendevalda.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Hur ser regelverket ut för arvoden och ersättningar till förtroendevalda i Falun kommun?
- Hur administreras arvoden och ersättningar?
- Hur kontrolleras att utbetalningar av arvoden och ersättningar är korrekta?
  - Vilka rimlighetsbedömningar görs av arvodesansökningar?
  - Vilka bedömningar görs av ansökningar om förlorad arbetsinkomst?

Granskningen har omfattat de arvoden och ersättningar som finns för förtroendevalda, men har avgränsats till kommunstyrelsen, kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden. Granskningen omfattar arvodesansökningar under 2017.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen
- Bestämmelser om ersättningar till kommunalt förtroendevalda inom Falu kommun som gäller fr o m 2015-01-01

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av bestämmelser och rutinbeskrivningar
- Intervjuer med berörda tjänstemän
- Kontroll av utbetalning till en förtroendevald politiker under 2017

Rapporten är faktakontrollerad av kanslichef och handläggare på personalkontoret.

3 Resultat av granskningen

3.1 Styrande dokument och blanketter

Riktlinjer har utarbetats avseende arvoden och ersättningar och gäller för mandatperioden 2015-2018. I bestämmelserna redovisas arvoden, ersättningar m.m. som beräknas utifrån ett grundbelopp som årligen fastställs av personalkontoret. Ett arbete pågår just nu med att revidera reglementet för arvodering av förtroendevalda. Planen är att KF ska fastställa det nya reglementet under juni månad 2018.

Som förtroendevald fritidspolitiker kan man t ex. ansöka om arvode, ersättning för förlorad arbetsinkomst, restid och ersättning för förlorad tjänstepension. Dock krävs att man inkommer med sin ansökan inom två år från förrättningen och vissa underlag krävs som styrker t ex. förlorad arbetsinkomst. I kommunen finns följande blanketter fastställda:

Närvarolista förtroendevalda: Används vid nämnd/styrelsesammanträden. Nämnd/styrelse ska anges, datum och tid för sammanträdet, antal timmar för förlorad arbetsinkomst, eventuell reseersättning och restid. Varje ledamot ska signera sin närvaro "på heder och samvete". Blanketten ska sedan godkännas, atteras och justeras men det framgår inte av reglementet vem som har detta ansvar. Närvarolistan lämnas därefter till personalkontoret.

Enskild rapport för förtroendevald: Används vid sammanträde och förrättningar. Nämnd/styrelse ska anges, datum och tid för sammanträdet, antal timmar för förlorad arbetsinkomst, eventuell reseersättning och restid. Varje ledamot ska signera sin närvaro "på heder och samvete". Blanketten ska sedan atteras, men det framgår inte av reglementet vem som har detta ansvar. Den enskilda rapporten lämnas därefter till personalkontoret.

Intyg om förlorad inkomst: Detta intyg ska skrivas under av arbetsgivaren. På blanketten står att "Nytt intyg lämnas vid löneförändring och/eller byte av arbetsgivare". Denna blankett används även för att intyga inkomstbortfall som egen företagare. Ska inlämnas till personalkontoret.

3.2 Bedömning, kontroller, utbetalning

Personalkontoret registrerar de underlag som inkommer enligt ovan. De förutsätter då att närvaron är kontrollerad och atterad av behörig person samt att den förtroendevalde har skrivit under "på heder och samvete". När det gäller intyget för förlorad inkomst överläts ansvaret till den förtroendevalde. Dels att intyget är signerat av arbetsgivaren och dels att den förtroendevalde själv skriver under och intygar att uppgifterna är korrekta. Detta intyg lämnas in vid nyregistrering och vid förändring av inkomst.

Ett register förs hos personalkontoret över vad den förtroendevalde har för timersättning vid förlorad arbetsinkomst. Det lönesystem som kommunen nyligen har implementerat är inte anpassat för att hantera arvoden till förtroendevalda. Därför undersöks nu möjligheten till att köpa in ett system som säkerställer hela kedjan med arvoden, närvaro, förlorad arbetsinkomst osv.

På närvarolistor/enskild rapport anger den förtroendevalde själv hur många timmar som avser förlorad arbetsinkomst. Något ansvar för att bedöma om antalet timmar för

förlorad arbetsinkomst verkar rimligt i förhållande till mötestid har inte personalkontoret. Inte heller utförs några kontroller av detta. Varken genom att den förtroendevalde uppvisar ett lönebesked där löneavdrag kan styrkas eller kontroll av taxerad inkomst eller sjukpenninggrundande inkomst.

Nämndsekreterare i kommunen har upprättat ett nätverk som träffas regelbundet. Det befintliga nätverket med nämndsekreterare kompletteras vid behov med att personalkontor, kanslichef och eventuell annan expertis deltar i träffarna och då lyfts arvodesfrågan. Annars är det förhandlingsutskottet som har ansvar för att bedöma och tolka tillämpning av det fastställda regelverket.

I yttrande till tidigare granskning uppgav kommunen att de avsåg att införa stickprov som kontrollmoment i samtliga nämnders internkontrollplaner för att kontrollera arvoden. Detta har inte genomförts. Dock har det vid intervjuer uppgivits att stickprov ändå genomförs en gång per år. Ett antal förtroendevalda väljs ut för kontroll och då kontrolleras hela sammanträdeskedjan, dvs. närvarolistor kontrolleras mot protokoll. Vid denna typ av kontroll kontrolleras endast att korrekt arvode är utbetalat till den förtroendevalde. En rutin för denna typ av kontroll finns, kontrollen diarieförs och rapporteras till nämnden. Vid avvikelser förs en diskussion med nämndens ordförande.

3.3 Arvodeskostnader

Kommunens arvodeskostnader 2017 exkl. PO-påslag uppgick till följande:

Arvoden till förtroendevalda konto 5011	5 091 tkr
Sammanträden o förrättningsarvoden konto 5012	2 614 tkr
Förlorad arbetsförtj. förtroendevalda konto 5013	<u>1 329 tkr</u>
Summa	9 034 tkr
Restidsarvode	256 566 kr
Km-ersättning	127 428 kr

3.4 Kontroll utvald förtroendevald 2017

Granskningen har erhållit närvarolistor och enskilda rapporter för förtroendevalda från kultur- och fritidsnämnden samt socialnämnden. Vid en översiktlig genomgång av dessa konstaterades att en förtroendevalds begäran om förlorad arbetsinkomst stack ut. Därför valde vi att granska den begärda ersättningen.

Den förtroendevalde som särskilt har granskats i denna granskning har deltagit i olika förrättningar under sammanlagt 42 dagar år 2017. Vid tre av dessa tillfällen utgick inget arvode. Vid två tillfällen har den förtroendevalda begärt ersättning för restid då dessa tillfällen var förlagda utanför kommunen.

Vid 36 tillfällen har ersättning för förlorad inkomst begärts med 8 timmar per dag trots att endast tre förrättningar har uppgått till en hel dag. Övriga tillfällen har förrättningen varierat från en timme och uppåt. Vid fyra tillfällen har ersättning begärts med 4 timmar per dag. Förrättningarna har i dessa fall varierat mellan en timme och fyra timmar.

Totalt har 304 timmar begärts för förlorad inkomst år 2017. Enligt uppgift har den förtroendevalde varit tvungen att avsäga sig ett helt arbetspass oavsett hur lång mötestiden har varit. Den förtroendevalde har haft en timanställning och kan därmed inte

styrka löneavdrag på lönespecifikation. Den förtroendevaldes arbetsgivare är en privat aktör och inga uppgifter om erbjudna/avsagda arbetspass har lämnats ut till denna granskning. Det finns därför ingen möjlighet att bedöma rimligheten i antal timmar för förlorad inkomst. Vid granskningens genomförande är inkomsttaxeringen för 2017 inte fastställd. Vid en jämförelse mellan taxerad inkomst och inkomst från kommunen under 2016 kan konstateras att inkomst från kommunen (för uppdrag som förtroendevald) uppgår till 30 % av den förtroendevaldes bruttolön. Bruttolönen från kommunen har fördubblats mellan 2016 och 2017. Därmed finns det anledning att tro att andelen inkomst från kommunen avseende den förtroendevaldes bruttolön är högre år 2017.

Enligt uppgift har den granskade förtroendevalde slutat sin anställning hos den privata arbetsgivaren per 2018-02-01, vilket den förtroendevalda också angivit på sin enskilda rapport den 2018-02-02.

3.5 Slutsats och rekommendationer

Felaktigt utbetalda arvoden och ersättningar till förtroendevalda kan innebära stor risk för förtroendeskada för kommunen och den kommunala demokratin. Det är därför av stor vikt att systemen för att hantera arvoden och ersättningar är konstruerade på ett bra sätt och att riktlinjer och rekommendationer är tydliga och används. Genom bra och regelbundna kontroller säkerställs korrekta utbetalningar av arvoden.

Vår bedömning av kommunens system för att hantera arvoden och ersättningar är att de inte är ändamålsenligt konstruerade. Dels lämnar reglementet en del att önska i ansvarsfrågor och dels har kommunen ett nyligen implementerat lönesystem som inte är anpassat för arvodering av förtroendevalda. Ett stort ansvar ligger på nämnderna i att säkerställa att närvarolistor är korrekt ifyllda och att behörig person har attesterat dessa. Vår bedömning är att kommunen inte tagit ansvar för att kontrollera och säkerställa korrekta utbetalningar av ersättningar utöver arvoden, såsom förlorad arbetsinkomst. Under 2017 betalades 1,3 mkr ut till förtroendevalda för förlorad arbetsinkomst. Detta utan någon som helst kontroll av att den förtroendevalde faktiskt har förlorat arbetsinkomst.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi kommunen att:

- Se över och tydliggöra reglementet och eventuellt upprätta tillämpningsanvisningar.
- Införa ett kontrollsystem där den förtroendevalde månatligen styrker löneavdrag från arbetsgivare, eller på annat sätt intygar förlorad arbetsförtjänst, innan ersättning för förlorad arbetsinkomst medges.

KPMG AB

Marita Castenhag
Revisor

Magnus Larsson
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

A Sammandrag arvodesbestämmelser

Grundbelopp för beräkning av arvoden och ersättningar

Riktlinjer har utarbetats avseende arvoden och ersättningar och gäller från 1 januari 2015. I bestämmelserna redovisas arvoden, ersättningar m.m. som beräknas från ett grundbelopp. Detta belopp fastställs av personalkontoret genom att göra en årlig uppräknig. Ökningen sker genom att göra ett genomsnittsvärde av de tre största fackliga organisationernas löneutfall föregående år.

Typ av ersättning

Ersättning kan lämnas i form av månadsarvode, sammanträdesersättning, ersättning för förlorad arbetsinkomst, förrättningsersättning, resekostnadsersättning och traktamente. Ersättning kan också lämnas för de särskilda kostnader som föranletts av förtroendeuppdraget.

Tydliggörande sammanträde

Med sammanträde avses i dessa bestämmelser sammanträde med de organ som angivits i § 1, där skyldighet att föra protokoll eller minnesanteckningar föreligger, enligt Kommunallagen eller där protokoll förs i huvudsaklig överensstämmelse med Kommunallagens bestämmelser.

Arvoden

Arvoden för sammanträde betalas ut med lägst 4 timmarvoden. Om sammanträdet omfattar mer än 4 timmar utgår 1 timmarvode för varje ytterligare påbörjad timme. Med sammanträdesersättning avses inte ersättning för förlorad arbetsinkomst.

Ledamots och ersättares ersättning för sammanträdesarvode utgörs av 0,254 % av grundbeloppet per timme.

Förlorad arbetsinkomst

Förtroendevalda har rätt till ersättning för styrkt förlorad arbetsinkomst. $\frac{8,34 \times \text{grundbeloppet}}{260 \text{ normalarbetsdagar}}$ (maximal dagersättning) / 8 timmar = maximal timmersättning,

Förtroendevald som begär ersättning för förlorad arbetsinkomst ska styrka faktisk förlorad arbetsinkomst på särskild blankett som tillhandahålls av personalkontoret. I de fall förlorad arbetsinkomst inte kan styrkas ska beräkning ske efter senaste uppgift om taxerad inkomst eller aktuell SGI (sjukpenninggrundande inkomst), dock lägst 5,28 x grundbeloppet delat med 260 arbetsdagar = dagersättning.

Utöver ovan angiven schabloniserad blankett skall den förtroendevalde styrka den förlorade arbetsinkomsten vid varje förrättning, genom att verifiera detta på den av personalkontoret framtagna blanketten för sammanträdesersättning m.m. Blanketten lämnas till tjänstehavare som deltar vid samma förrättning eller vid annan lämplig tidpunkt.

Ersättning för förlorad arbetsinkomst utbetalas utöver sammanträdesersättning.

Restid

Vid förrättning utom kommunen lämnas timmarvode även för restid. Med restid skall endast den av förrättningen föranledda bortovaron beaktas. Tiden mellan kl 00 och 06

inräknas inte i restiden. Restiden skall inte inräknas i maxtiden för ersättning vid förrättning.

Ersättning för förlorad tjänstepension

Övriga förtroendevalda (fritidspolitiker) har rätt till skälig ersättning för förlorad tjänstepension. Ersättningens storlek är (f n) 4,5 procent av utbetald ersättning för förlorad arbetsförtjänst, utbetalas under mars månad året efter ersättningsåret enligt beslut KF 2010-12-09.

Ansvar för tolkning och tillämpning

Frågor om tolkning och tillämpning av dessa bestämmelser avgörs av förhandlingsutskottet.